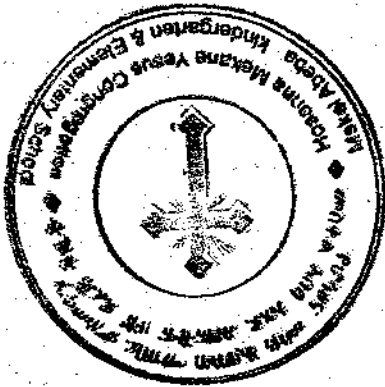

CIILJUMWI ABOOYI BERTINA

VENOMAV HONVSISOTI

ONVSOTI DEERGH

HEGEEQ LOSANO

GIWUW ABOOYYI BEYYINA TITTOKEEN

TIRAAN Abaaychew Hardiso
Milugeetaa Giellaase
Solomoon Daa'imo
Kaayiro Laa'ilamo

EDITALLUWI

Alemu W/Haannaa
Addisee Amaado
Dr W/Amaaruuel Waalombo
Abaaychew Hardiso

L/S/G/S/S MA' NNA (BEYIO)

GONOO'X 23 1985

Published by

EMPDA

Educational Materials Production and Distribution Agency

© Copyright Ministry of Education

First Edition

S/L/G/S/S HADIYYI SOUMENNE TITTOKEEN

Abaaychew Handiso
Mulugeetaa G/Silaase
Salamoon Daa'imo
Kaayiro Laa'ilamo

1985 CIILLUW ABOOYY BEYYINA GUDU HEGEE'QQ LOSA'NN
MAXAAFII AREESAMAA TIRAMUKKANE

GIRII GIICHECHII SUUM LOSIMMIT LOSISIMMT MAXAAFUWWI
TIRIMIHI SUU'MM GUDISHSH PORJEKTA 2(LAMO) 1985
SHOOHO'I IHAA GUDAKOOHANE

Horoor woshsha

	<u>IDO</u>
Aagga.....	1
Marraf amarraa awwaarrakamisaa.....	3
Keenarrisa.....	5
Luxxi losano.....	6
La'm losano.....	7
Saxxi losano.....	8
Soo'l Losano.....	9
Ontti Losano.....	10
Loh Losano.....	11
Lamma'l Losano.....	12
Sadesnntti Losano.....	13
Honssi Losano.....	14
Tommi Losano.....	15
Tommo maxxii Losano.....	16

La'mm baxxancheha

Luxxi losano.....	17
La'm Losano.....	17
Saxx Losano.....	18
Soo'l Losano.....	19
Ontti Losano.....	20
Loh Losano.....	21
Lamma'l Losano.....	21
Sadeentii Losano.....	22
Honssi Losano.....	23
Tommi Losano.....	23
Tommo Losano.....	24
Giloosare'e.....	

Losan mat uulli minaadaphph li'inina awwaadoohan ihubikkina kee'maalisa moomoo baxo. Oohin haareechob qaranch lachcha siidimminne awwaadoo uulloosi ihooisina hare'moohane.

Ka duuha'anne mangistikkii haraar minaadaphphkii anniciohoomii hare'matii kes'maall ihukkis etwonnamookko. Kabikkina ni uullinne ihukuuyy yoo sikakaatii yakitii gaafaasoochane ihukaarem lophphaahim ni uull ciilluww orachhinee doixximee maqq'l heechohinne sawwitinne fuu'llita'a lasaqq beechhinaa beyyaam losaninaa affemisa issimmina uullqsaphph baxruww asheeranchchannem yoochaannoo la'amookko.

Ciilluw abooyy beyy oiilluww hasisookk hundisinnem li'iamikpiilluw abooyy beyyuwwim ka'ammannenne dattu'uuyy sattasaulla. Losisaanoo booradishshannee losa'nn sono'o gudishshannee lobakat bar baxamukkuuyyi yookko.

Ihonabagaan oiilluw abooyy beyy losa'nn sono'i baxohosusammarii ki'aa haffqax maxaafuww kitaabamaa afoosaa issakoarem oiilluww abooyy beyy programa labooisa baxo hosisimmina hasamoo maxaaffuwwa hagarinnes xiginnes hipasimmina makoo duuha qooooamukkoyyo.

Lophphaahim oiilluw abooyy beyy woronne uwwamoo lellina losaninaa bax losannuwwinaa amanniohchinam maxaaffuww gudubebikkina programa hundoomam baxo hosisimmina losisaanonne hawwoocukkis la'amookko. Ihukaarem hawwoom lophphaa amaxx malaayyi maqire exxaa moo'amoohan ihubikkina gabaal gaballinne qaraar siidimmina hasisoo yakite hundkollinns'em ihm hasisoochaannoo amma'namaakkoochane.

Ciilluw abooyy beyy losa'nn sono'i woronne hegesq losan mat ihukkis la'amoochane. Ka losa'nn kollinne ciilluw annann amann ihaakkoo minaadaphph wore bes'oo maninne murattuwwinne hegesq qoocinne hundammanes edamookko. Ihubikkinam losanoom saarayyinninaa luls'i lachcha siidimmina bu'i ihaa awwaadookko.

La'amooisam ciilluww heechoh gambayyatii aalo'ii ayla'ukx xanatii mullkee'nnaanne moomoochaare qoodamaakkohane ihubikkina wor sawwitiinsee qes'llaakkoo hanqiinsee hegesgo lophphaa rassamookko. Eebikkinam hegesq losan horoor ihaakkoo ciilluww losanii lachchii siidamoo beyyo (mikkira).

Hegesg (Enviroment) ebbiso siidamoo ayy moo'amooluwwa (maatara) fooryoo luwwa (baayolojessamo) aganaam luwwa minaadaphph gattuwwa mann bes'oobeyyuwwa hundam qaaphphhookko.

Kannii ki'imminne ciilluww inkkiinamaakkoo luwwinne dango qoocameo luwwinee amma'nn aalo'inne maqire xabeena losantam bikkina losanoom wossoorimmisanne gadaa hincookko. Ciilluww issuwwina moomakaan ki'aa xa'mminne saarayimminnes iss hegesgo laim sixaxximmaa xassimmana'i duuha'a fintimm lachch fuu'llisouyy sattamo.

Ehanniinsim hanaan ciilluww minaadaphph annann annann bax mishshuwwi maqire rabbeenanne la'antammaannii hanaan hegeego eiidamoo moomoo luwwannee mikmikoo sokouwwannee, muto'onnee annanhundam dango qocamaa moomooluwwi annannoamo la'amookko. Edda'atim hegeeqq hafachch duuhaii ammanii (aannii) muto'onnee mikmikoo soko'onnee minaadaphph heechanne eeboo annannooma biir ihaakkooisinne laqqamo. Amma'nn daba'llanchoh mann edechch ogorannee ichchisannee eeboo annannooma hanqoieinne moomookko. Kobi'llishshina xeenii qiidii yoo ammane mann daato'o, koborta, wayyaka shuraabaa mull annann ihaakkoo geejj eddechch (habiillo) awwaaxa-mookko. Iibb yoo ammane odim sholleaallaa oaraq eddacha (habiillo) eddeimm hasisookko.

Ciilluww hegeego moomimminne xortoimmimne iesakam mateeyyoo'nn baxonnee heech woronnee baqamaa hara'mmamimma losamookko. Ehanninnee gaasits'a iesgagaa, abaro-cesa olla'aa. mikmikoo soko'oo, muto'oo mateeyyoo'nn edamohaa, bax baxranchoo gabal laqqamo. Ise hegeegonne hee'llam hara'mmatoo awwaadoo uwwitam oodo'uwwaa. annann annann baxoo baxaaroo, eedokeenoo ieso'i lachch yooqaxanne qoossimmi la'mma hegeeqq losan shigaakko doo'll uwwookko.

Eebikkinam loeanooma lophphaahim orach ti'llakkamane iittakkamane issimmina losisaanii lobakat annichchoom egaramookko. Loesaa'nn hiimoo'nn gudishsh tameen luxxanee horoor bax ihuknuyy ciilluww abooyy woronnee makkulaa biiranne tameennakkam losan uwwoo dadeeshshuwwinne losa'nn horoorsawwittuwi tunga afookkoo yamaa amma'nn-amookko.

Hegeeqq losa'nn horoor sawwite

Losa'nn sono woronne kuramukkisa hegeeqq loes'nn iklikko'o horoor sawwittuwi kannii woroon yookeeno.

1. Ciilichch hegeego la'mmina iesoo mikmikaatonne orachch qoxxaaloom heeooisa issimmina.
2. Ciilichch hegeego qoosimma loeano fuu'llisooisa iseimmina.
3. Annann annann ihaakkoo baxinne baxaanninne la'amooisaa baxi gudaanchooma inkiinnamooisa issimmina.
4. Hegeeqq mikmikoo sokouwwinne mutoinne maqire lamooisaa iseimmina.
5. Mull annann qaanquwwinne la'ameimminaa minaadaphph orachch ihaa heeooisa hara'mmamimma.
6. Maqq'll heechha laooisaa maalalooisa iseimmina.
7. Iittamimmaa hara'mmamimma maqire heemimika awwaado laooisa issimmina.
8. Ciilichch ixx gaqqekaa heges'qq muocuroomaa xummaa egarimikii shooyyimikii wobbite heeooisa issimmina.

9. Sono'o laocisaa egerocisaa issimina.
10. Sawwirr asi'mmat haraarooisa issimina.
11. Inkiinnarr foochohilicha fuu'lamooisa isimina.
12. Baro hosoo baro baximminne gaga amma'nin sawwite fuu'llooisa issimina.

Maraafoo'mm Amarras Arwaaxrakkamisaa

Ayy losa'mn ogorim ihukko maraaf gudukuuyy oiilluwanem ihukko losoo oosik qoodamu baxranch gabal afeeba'e lule'i amarr heeookko. Muli yannanne losa'mn sono'onnee losisaanch awwonsannee, teim losaanch maraaf woronne kurraak annannich losa'mn baxranch losaanika teim oiilluwika xanato lambe'e egarsa gudaakkochan iheena xanooyy ihookko. Ee bikkina amarroom annannich oolina teim losisaanchina kee'moobeisa gudisaahii wonshaahii hincaachch losisaanch annoo'mm bax sharqda. Ihubikkinam ku losisaanch awwons ka horoor-sawwite moosochan ihubikkinam losisaan losissamaarnikkaa li'issam oiilluwikaa umuraa, xanato moocilla'ahimoo'n gudishsh-imme losanooma makkoocinnee wosoorooisinnee (liiransooisinnee) hincaa'lamisina neeyyato issinooommo

Ka losisaanch awwonsanne vixru horoor woshshuww ciilluww minii abarocsi ollai oiilluww abooyybeyyuuwii luleoomam hegeego eidamochaa baxamochaa qooocannee mateeyyoo'mm heechohanne moocoo daba'llanch xuunsito'oo keeno. Maraafoo'mm woronne mat mat horoor woshshuww "Hegeego" yoo illi sawwite caakkiseena xanoobee'eka labook ihook ihookko. Ihona bagaan "Hegeego" yoo illi sawwite haraarisaa mo'nuulah ill-inne moocooqooluw mateeyyoo'mm heechii edanchii millek odim ka edanch shocho'ocinnee neesennee nihegeegonnee baxamoo lobakat bax siidamookko. Kobi'llishshina muuroomii heech sonoi (qilba) ayyaan mulliksenia siidantamo.

Hanqoisam "muurooma" ega'llinona" yakkam ammanke "muuroomas" yoo sagar mull ihoohaare biir ihoobebikke bagaan muurooma egarin baxii maratii mannannee hegeegonnee yoo foccam luwwi baxamochane. Eeissam sono egaloomohii egasiinsoomohii mat hegeegone hee'nnocam nigagam inkumanyy bax hosochim hee'nnocam teim baxrooma hundanette. Odim ayyannuwwi la'amookkokii egarsaookkokii mat hegeegonne hee'llam nanninne annann annann ihakko ammannenette. Ihubikkinam sagaroominnee ill-sawwitocinnee xalei tiirantam lobakat luww xillina saaryyantamaare hundayyanno minaadab issoo edanchuwwinne lophphaa biirihaa moocochanne haraar lechch yochane ikka'a siindooommo.

Ku losisaanch awwons laayii laayii (22) awwonsaahocimii edanchii yoo sholleaal horoor-sawwittuuwii gudaakkochane sholleaal ihukkaaram li'eena rano keeno. Arwadocim lam qooxo'i umura yoi ciilluwwinatte. Ochin hagat (A) 4-5 hiincho haga's (B) 5-6 hiincho umu'll woronne yoi ciilluwwinatte. Kuk ihamaakka'i ka'annoo ciilluw abooyy beyyuuwanne uwwamoo annann annann ihaakko losarawwina annich

annichinam maraaf wo'mmaa gudubecamanane ka losanoo annam annam issaka'a lasen
umu'll dantina makkeoisinne gudisimina maanihii diinaxx malaayyii xansiisoo beebi-
kkinate. Ebbikkina oiilluww abooyy beyy losisaan ka hawwo kannii woroon yoo
dumhaisinne tirameena xanamookko yinaa atwonninooomoo.

La'amooisam oiilluww abooyy beyy prograam kqba amandum qoodo'onne lam hiinch
egsoch ihubikkinaam oiilluww xanatonnee umirannee odim oiilluww abooyy beyyo waaram-
aana illage yoo aaloinsii gudishahiinsiki'imminnelosanooma telm maraafa lam horoor
horoor baxxanohurwan /baxxanoh matoo lamoo/
baxxansimaine luxx baxxanoha haga'a matina la'mm baxxanoha odim haga'e lamina lam
hiinchonoo losisim xanisiisookko. Ka beyyo inkkiinim hasisoo awwaadoo sawwit yoo-
kko. Oohim losanoom hagarwinam baxxanakaam ammane hiinch bax labakata gundoo laboo-
bikkina loeisaancho (ch) orbaim hasisoooyy. Ihukaarem ummax xanato awwaaxrita'e
(aa) annich annich horoor woshshaa gabbeen washshaa haraasiminne fuu'llisiminnee
hawwooma sholleaallisam tirameena xansiisookko. Odim gaasaa kuramaasam oiilluww
hundoom hiimoon qodishaa umuraa atwonniminne e'lloo googo awwonim xansiisookko.
Kobi'llishshina annich annich horoor woshsh aganina hiinchinaa hofsoohan ihulas
oiilluww losgo losano e'llaakkoo fuu'lloi dabaraka'a moo'iminne dabaraka'a gudisim-
ines losisiminee eesam wossooriminne gatuammame awwaaxrakeena xansiisookko. Ku
dabaraka'e mooim fuul odim lobakata awwaadoo midaadduww yookko. Luxxe oiilluww
doixxi luwwa qaqqisaa aooisam eehee'aam odim xadim haalat yobikkina oiilluww
losamu losano dabarka'a odim illagaannii e'llaakkoo fuulo'o losisim fuulo'o uwwoo
awwaado.

La'amooisam oiilluwwam ihukki manhundim lophphaahim tiiramoo mat amman xale'e
mooamukaanniines losamukaannii ododim hincoo losani ihukisa. Eebikkina oiilluww
maraafuwwim iko'o mullkeen gudukuyy edameboomii awwonamboomii hinctoo'mii amaxx
heecooisa issakamaare lobakat awwaado uwwopkko.

Hanaan mooamukk pedaagoojsoom awwonsuwwa hasisooise issimina losisaanchok
/ohik/ bax xanatii anniboonii higakkambes'an qoodam ihukkis xs'mansoochaneeyyo.

Kannisem mulle losisaanchok /ohik/ daqiiquwwane sokonduwwane hundem xini-
nsim hasisookkok horoor ihaakkoo luww besuta'nn ka umu'll woronne siidantam oiilluww
mixano laama. Ciilluww mat luwwa iittimii qaqqisom shigigimhii haalat yookko.

Ka bikkina oiilluww haalat winxo qarannem deba'llamoochan ihubikkina ka daba'
llamoo haalattuwwa shiinaatamoo losano gaassakka'a gudisim hasisoochane.

Ku hirikoo beei daba'llamoo haalata inkiinnakoo'nn gudoo losanim ihukko bax
awwaadoobesan ihimiinsem mulleh oiilich oiilluwwa abooyy bax losano lasagem beeyam
loea'nn minn marim mixan boogoo gabala afoobikkina ayy ammanem oiilluww hindyyaati-
insee umuriinnes xanat maqire massim basisookko.

Ka mashka'inne sasibne soof oifilluww xanxonee miranonne xale awwonnaminne dut kee'nn miranoo hasanoo xadia kee'maali ihaakkoo peedaagooje'i kaushanchcha baxim ihukkisa gaassaka'a sawwim hasisookko. Mashkaoomim ciilluw abooyy beyy annich annich oifilluwina annann annann losano, lellow ihukko baxo annann ihaakkoo hara'mmatii losishah hasisobikkinatte.

Odim oifilluw abooyy beyy losano Jaim hiinch programa ihubikkina annich annich baxxanch losanoo gabbeen horoor washaha oifilluw xanat gudaanchonne haraasinaa hinoaimma bagaan maraafa uwwamu oakiishshuwwa te'im fintorwaa xale'i losisaancho (ch) a wwantolas (musa) losanoom lobakata gundaa hoff amma'nn losisim bax beeddoo-bikkina loblosa'nnkii bax ammanii beedeena xanookko.

Ku duha'i odim mullkollinne losisaancho orbachchane aagisookko. Eebikkina haww qooocooabee'isa issimmina ayy losisaancho (ohim) baxxanch losa'nneka shooto horoor sawwite bakkasa ciilluw umurinaa laochinaa shiinattoo googinne fuu'llieimaa xantamo (nookko).

Annannam begeeqq losan oifilluw suuminee balball loexkinne fuu'lleena xannobikkina xabbeen bax fuulo'o qooim hawwiso bee'aanoom amma'mamookko. Eehamina hara'mmona annich annich bax losa'nn lasaanchonne keennaancho te'im loexx xa'mnich-uwwa kichina ihona hincaakko.

Keenata Awwaxrakamisa

Keenattoo (Evaluation) yimm oifilluw qoodamaakoo ammanenne losso'oka hinkaa'ma laqgeena xantoisaa xantobeeisaa laimmina hara'mmoo fuulo'o. Ohim lohpphaa losisaanchoonatte (ohnatte).

Mashka'oomam ciilluw uwwako losanom ihona baxo labooisa awwontoie teim baxo hosiisooisa qooesamoo'ammare hane yoo losano higimminaa oobeelahim losanooma dabarakka'a e'llaakkoo fuulo'onne hincachohinne uwwimina xansiisobikkinatte.

Eebikkinam annich annich baxxanch losanonne hincukk loexxuw xa'mnichuw keenatina hara'mmitamaannii hanaan losanoomam oranchinne fuu'llieiminaa hasakko'i haalat dabachcha siidishshina xantamo.

Beregina ciilluw uwwula. mpsamp erisa laseesamisa la'mminaa hara'mmanochan li'isimmina hare'mmitam xa'mnichuwii keenattuwii losa'nn lambe'enne yo'o. Baxxanch losa'nn lasaanchonne uwwanto keenat xa'mnichuw kuranto awwaadiywinna ikkamane bagaan matem ki'isansim bee'a hara'mmanch beei losano beeddaa lasage keena'xx teim saga'll xammichchinne hincita'e oifilluw orba'llonaa, badditonaa gaga amma'nnimhoo-gim sawwit garooisa issimmina ihubeeisa losisaan gaaseita'a laimm hasisookko.

Eebikkina keenat horoor sawwite la'akka'a keenaxx awwaxiimanne lobakata ega'llimm hasisookko.

Luxx Losano

1. Abaroosa

1.1 Horoor sawwite

1.1.1 Ciilluww mi'nn machoomaa sawwilo laqqamo

1.1.2 Abaroos^b sunmaa bax sharadaa qoossita'a laqqamo

1.2 Amaxxaa Hincitee

Caakishsha: Min mann gatoomina awwaadookko. Mine maqire hesoo mann Abaroosaa yinni la'amookko.

Abaroostutaan anna amaa, abbaayy aayyaa mullkeen qaroominne amann annam mashkai lobakat ammame maqire hee'oo hundam edookko. Amaa Anni abaroos gassaano teim ni'nn anno'o Mulli maqq'lli keenim xantoaanninne bax sharad yochane. Abaroos tutaan ittinne qishixxanchinne hara'mmarchinne maqq'lli horoor sawwitiinaa baxxamo.

Losisaancho (ch) ka losano ciilluwwina karnii awwonaa yoo duuha'anne hıncaach-ohina xanooko.

Kobi'llishshina: Ooso! hee'moomok mi'nn woronnete. Biiranne teim haqoronne galleenam ihukko hee'nesna xannoomooyyo. Eeisamey ooso? Edbikkinam oos keeninne qiidinne, moochchinnee mull daafinne hawwodamtam beeisa min hara'mmookko. Minenne annii, ama abbaayyii aayyaa mull qarim maqire hee'llamo. Issuwwim mat ikka'a abaroosa yamanta'a wesshantamo. Amaa annii abaroos anno'o. Ooso! eehanna neesem amooiinaa annoiinaa ijaajanchii xa'mmakam baxom baximm hasisookko. Hashu! qoxall ooso. Kaballii ki'nsaa abbaayyuwwaa. aayyuwwaa hara'mmim hasisookko... yimminne losanonne oiilluww bara'mmamooisa issimminne sholleaal duuhainne hıncaachch xansiisookko.

1.3 Losisimmina hara'mmoo munta

- abaroos foto'o mooisimma

- ciilluww lello iraamaaisanne abaroos bax sharada baxxamaa mooisamooisa iseiimma

1.4 Keenato

Gaassaa aagganne caakkukisam keenat baxxanch losa'nn lambe'e ihooisa laisamookko. Hincito xa'mmichuww losanooma e'llaakkoisa fuu'llisimmina aranch kicheh

ikkonate bagaan lo'aa be'adaa lasage sagarinnee Kitaaph boordanne xale'i kitaaban-
ta'a ciilluww orba'amooisaa baddiam sawwit garooisa issimminatte ihubee'iz la'anch
hasisookko.

Kobi'llishsh:

- 1.4.1 Oosol min mahina awwaadoo?
- 1.4.2 Mini biiranne hae'nmeena xannooko?
- 1.4.3 Huno'o irxi mi'nn abaroos hinkaa'ndde' ayye kuroo?
- 1.4.4 Iyyaa! huno'o kiyyabaayyuwwikaa yyuwwikaa sum kure?

Tiisiishsha: Mull baxxanoh losannuww baxxanoh losa'na matonnee lamonnee hincceir-
skaa keenax fuulo'o egaraa ciilluwwina hincim hasiseeko.

Baxxanoh losa'nn lamo

2. Ni oddomachcho (orachcho)

2.1 Horoor sawwite

- 2.1.1 Ciilluww annann annann oddomachch baxxanoh summa qoosamookko.
- 2.1.2 Annannich oddomachch baxxanoh awwaado hoffqaxam la'amookko.

2.2 Amaxxaa Hincitee

Caakkishsha: Oddomachch annann annann baxxanchuww orach mateeyyame weeshamoo
summa. Annannich ni oddomach baxxanchuww annann annann awwaad heeukaarem hundim
mat ikka'a baxxamo. Eebikkina annannich orachch baxxanoh fayya'oom hundem orachch
fayya'ooma. Ihubikkinam ni orachcho jabiinsii annann annann daafuwwiinsii egarimm
hasisookko. Behanninam danaam orachch hoshsha'i heeona hundammanem awwaadoo orachch
mikmikaattuwwa issimm hasisookko. Lo'isaancho (ch) losanooma kannii woroon yooisinne
hincaachcha xanamookko.

Kobi'llishsha: Oosol kaballa ni orachch annann annann baxxanchaa awwaadoo
lonsbomo. Kobi'llishshinaM. Illi mat ni orachch baxxanoha. Ixxim mo'eimmina
awwaadookko. Oosol eeisameY? ool san odim enjessimmina awwaadookko. Allab kee'naa
qaraaree Macc maceeseimmina, ang xaafimmina, lokke'mmina. inq hurbaata iicimminaa
osarimminaa odim suum hurbaata itimminaa wo'imminaa awaaddamo. Mull orachch
baxxanchuwwim eeisam annann annann ihaakkoo luwwina awwaadamookko. Kabikkina oosol
annann annann ihaakkoo ni orachch baxxanoha muucuroosinne xoxcolloominne egarimm
hasisookko.

2.3 Lo'esimmina haramoo mauta

- annann annann ihaakkoo orachch baxxanchuwwina misila mo'eimmina

- Ciilluww iss orachcho awaaxrita'a annich anichim ki'lla'a orachiha annam annam baxxanchuwwa moossamisa issimma

2.4 Keenato

Atoorachch kannii awwona yoo duuha'anne asheeramesna xanoocko.

1. Ooso! macce mooiseena xanoo ayye? (ayyette)?
2. Gaanje mooisochayye?
3. Ill mahina awwaadoo?
4. Marn wocooha mahinne macceensoomoha?

SAXX LOSANO

3. Muccurooma

3.1 Horoor sawwite

- 3.1.1 Ciilluww orachch muccurooma egaramona faare'isookko.
- 3.1.2 Nullaa maqirinaa muccurooma egaramooiss issookko.

3.2 Amarraa hinccaachchaa

Oddomachch, hurbaat, eddechchuww. nimirneww hore'aamannem ni hegeego shufur luwwii muccurissimmii heethnoom fuulo'i muccuroomaa yamaa weeshameocko. Lam muccurooma ega'llim hagalluww yo'o. Ixxuwwim gaqq muccuroome ega'llimmaa hegesqq muccurooma egarimmaa.

Gaqq muccurooma ega'llimma

- Hurbaata intoo'm illagee intaa laaagee anga danaamisa annshs'imma
- Dara ille aansha'imma
- Shume'naa losage anga saamuninne annsha'imms
- Horoo'll saraata gundanne mussiisinmaa huddiammanem tirimma
- Xuratuwwa hundammanem gundanne murimma
- Inq miinqeesimma
- Gamshinaa aakkakka'a tufiyyakkam luwwa (maarsba) awwaaxrimma
- Mine huddiammanem fii'mminne nannimminne muccussimma
- Ichch hurbaata ifiisimma
- Wo muccuroominne amadimmaa M.K. hoffiqax gaq muccurooma ega'llimm fuulo'uwws.

Hegeegq muccurooma egellimma (egarakkamisa)

- Hegeego siidamoo shufurlluwws wixxaa'akka'e shokkiisimma
- Shufur luwwam hinakko barene edakkouuyy tuhimma (heelalimma)
- Hegeegina awwa wo'oo ootimma muccurooma egarimma
- Dirisina higoo boche'e hinimma
- Hurbaaxx giggiram ihukko mull shufurlluwwa afakkobeyyonne uunjijimma urimma

- Biimbeii oimbeii fikkaanniteena xantum leeru wo'om ihukki shamuu luwwa hegeegonne heesoobeeisa issimma M.K.

Ayyammaanem ihukkaar hurbaata intoo'nu illage shamuu hasisooyyo. Gaqq muccurooma danaamiea aga'llinummlas fayya man inkoommo. Jabbin amadoobeeisa aga'llinena xannoommo Kabikkina xannummis hundinnem niga'qehaa nihsgeeqsha muccurooma agarimm hasisookko.

3.3 Losisimma muuttuwwa

- Muccur ooxworoo hegeegoo moosoo fotograafuwwa moosisimma
- Ciilluww abooyy beyy ooxworonne bax kobillishsh ihaa siidamoo luwwa hundam moosisimma

3.4 Keanato

1. Angoom wo'i muccur ihubeeta'i mshawwo afisoo?
2. Hunc'o dall'i hurbaata itimmii gaassaa ille aansha'mma xadoobee'e ayye?
3. Angga aansha'immi has'soo hink ammanee?
4. Biimbe'i maha sebo?

BAXXANCH LOSA'N SOORO

4.1 Horoor Sawwite

4.1.1 Ciilluww issuww heechcha sonaamisa awwonsimma xanamookko

4.1.2 Sonaamisa haabamaa liookko.

4.2 Amarraa hincaachshaa

Ayy luwwa baxamookkok qoodamaakko amma'nennes beyyanne m.k. woronnette. Bax baxamukkuuyy ayyammaanem ihukkaarem illage lasage issimmimmette. Ayy baxim baxamukkuuyy sonaamiasinne gabalaa ammanne agarsate bagaan hasakkoisa baxamoohan ihooyyo. Kaduha'aa annann annann ihaakko. Kobillishshinne hincaaimm xansisookko. Kobillishsha luxreha xaafa'e bita'aamookko, aalasagum illanchonne illansamahii liitam- aahii buko'amaa saranchchinne injeer ihebe'e hundam ku awwonam bax marat ammane massoohaanooma ciilluww inkiinnimm xanim hasisookko. Sono'i mi'nu woronne ciilluww abooyy beyyone iha mull beyyuwwanne lobakata hasisoohan ihubikkina la'mmii roxxooll- immii agaramookko. Minn woronne niyyummoina, niyyannoona nilobaayyuwwina nilobabb- aayyuwwina ijaajamimm hasisookko. Sonaamisa hurbaata itimmii wocimmii maacesimmii jallimmii xa'mmimm m.k. hasisoochaannoom ayyamanach heechiname awwons ihimm hasisoo bikkina ciilluww ka hasisoo heech sopo'uwwa laimm hasisookko.

Lophaahim ciilluww hanqoo sono'i ixruww woronne aagookkok ka ammanennet ihubi- kkina loisaan hasisookkoka awwadha minaadaphph qaanqa' sono'o ciilluwwina loisai- minne hundiinsem hanan odinii issuwwgagim kobillichsh ihimm kollinne loisaannii lobakat agaramookko. Kabikkina ciilluww loosamoo ammane.

- ammani aagimmii firimmii
- baandi'll beyyonne heeimm hasisoo sono'o
- ogorinne firimmaa aaginna
- sonoaamisa loaimmika
- loisaan losiaamukkuuyy sa'akka'a maccashsha
- loiaaa'nn sogitano maccessimma
- mazaafuwwihaa ashangulliittuwwa odim mull lallimmina awwaadoo muuttuwwa ega'llaka'a awwaaxximnaadiissimma M.K.
- guunqhoora ihukko ooshsho'o sonoo'amias itimma
- habiillo sonoaamisa addeimma kobe's sonoaamisa issaimma M.K.
- sonoaamisa lellimma (duu'mmanch be's ganach be's)
- Odim lob kaame'anne saa'llimmina, munta hitaaimmina akamamochina M.K. horeoomam issitam luwwina hundinam sono'i hasisooaanooma la'amooiaa issimm haasookko.

4.3 Loiaimmina harammoo muuts

- Ciilluww misii'll mazaafa awwaaxximma
- Lob kaam'sina, eilimina, tiraatirina, akkamochina M.K. awwadduwwina manni ogora amadaa sono'o egarukkuuyy mooisoo fotogiraafa mooisimma.
- Annann annann ihaakkoo baxxamoch sono'uwwa mooisimma kobillishshina anga biqa iasimma.

4.4 Kesnato

1. Sono'i mahina swwaadoo?
2. Ki'nn mine issamoo sonouww ma maha
3. sono'o agatakobeeaaare ma ikkakamo?
4. Ki'nn minenne lob sono'i maha?

CNT LOSANO

5. Anno'oo amo'oo hara'mmimma

5.1 Horoor sawwite

- 5.1.1 Ciilluww amo'oo anno'oo xanamoochaann hundinnem hara'mmimm mixan garooisa iasookko.
- 5.1.2 Sawwiteenna agixxachaa hara'mmamochaa eedim maqire heaimma losamookko.
- 5.1.3 Shoocho'i ihaakkoo bax maratoo la'amookko.

5.2 Amaxxaa hincaachaa

Ka yoommakke'i dantanne ciilluww amo'oo anno'oo hundamisinnem hara'mmiteena xantamoo yimminate ihoo'm malaayy xamubesaarem hofaukkuuyy shootoo'i ihaakkoo sawwixx laach haraaronaa mixan garonaa isaimm xansiisobikkinnatte . Eebikkina oilluww iaa xantiha malaayy qaxa

- Mine fii'mma (maccusimma)
- Hof muuttuwa kii'simma anshimmaa dissimmaa
- Muuttuwa wixxaaimma
- wo'o inkiirimma
- hurhaaxx muuttuwa hinoas'imma
- mi'nn diinatuwwina hurbaata uwwimma
- oile'aa te'im suuqaa asse'ancha
- gootto'i ciilluwwa lellishimma awwonsimma hahillo eddeesimma egerimma M.K.
- Caama'a(kobe's) karimma M.K. haximma losamuta'nn haxina hee'oo iitikke atwonn hof qaxinnem ellaakkoohan ihookko. Ciilluww xanamoochaanni hundinnem anno'oo hoff abhaayyuwwa aayyuwwa hara'mmimm hasioochaannooma la'lsimm hasisookko.

5.3 Losisimmina hara'mmoo munta

- Ciilluww misill maxaafa awwaximma
- Baxinne diraama'inne annich annich ciillichch ixx mi'nn woronne hareena xanoo haro moosisoisa issimma
- Mat mat haxo hosukk kohillishshuwwa awwaado hosisimma

5.4 Keenato

1. Amo'oo ano'oo xaravee2a shinshimminne hara'mmoo ayyete?
2. hurhaate itakka'a lasage itakko'i muuttuww maihoo?
3. mi'nn diinatina hurbaata teim wo'o uwwimma iittoo ayye?
4. abaayyuwwa teim aayyuwwa hara'moo harammitamo mahinne? hinkide hara'-hara'mmitakamo?

LOH BAXKANCH LOSANO

6. Mi'nn taakkaan soko'o

6.1 Horoor sawwite

- 6.1.1 Ciilluww mi'nn taakkaan sokouww summa wollisamaa la'amookko.
- 6.1.2 Mann hinkido'i duuha'anne annann ihamooda'i qaxina qaxa la'amookko.

6.2 Amaxxaa hinccaachaa

Mi'nn taakkaan soko'o yamookkok mi'nn woronne teim mi'nn hegesgonne heeookeen manni maxaqamaa manna matem haxwom afisamoo bes taakkaan soko'o. Issuwwimm annann annann ihaakkoo qaamafset qaxoomii awwaadii yookesno. Heechch besyyii ittamisii annann ill ill ikko mi'nn taakkaan sokouww aduuna, wisha, lar, antebaa'i gereshh. felle'i hall, farad haqull gaameels'i M.K. yakam keeno.

6.3 Losimminaa tamoo munta

- oilluww misill maxaafa awwaado hosisimma
- annann annann mi'nn taakkaan soko'o misilluwwa moosisimma

- mat hegeego ciilluwa massaka'a moomooisa isa'ima

6.4 Keenato

1. Mi'nn taakkaan sokouww woriinsa baud yookean hinkakeeno?
2. Mannina ado uwwukkuuyya awwa'oo mi'nn taakkan sokoi hinkane?
3. Gereechchonne mirgo'onnee ozachehe lophphoo hinkane?
4. Mi'nn taakkaan soko woriins qunqqa qattamote ayyete?

La'mm baxxanch Loano

7. Olla'a

7.1 Horoor sewwite

7.1.1 Ciilluww ixzuww abarocooii biireen mull abarocoo yooisa la'amookko.

7.1.2 Olla'i lambe'anne yoo edamcha la'amookko.

7.2 Amaxxaa hinccaachaa

Nimi'nn gadanoane te'im ni hegeegonne heellam mann hundim olla'a. Olla'i mann hawwonnem heellonnem annann ihamooyyo. Ee'yimmim he'elli ammane maqirem liira'mtamo, haww ammanem hara'mmim be'elli ammane maqirem liira'mtamo, haww ammanem hara'mmantamo. Hegeeqq ciilluwwi maqire lellitamo, hirantamoo, ciilluww abooyy beyyom mateayya mattamo.

Olla'oo'mm mashkainne annann annann ihaakkoo mateeyyoom heachanne adantamo. Eebik-kina olla'i liiranch ammane maqire qaawws agamookko. Ayyaann ushaaxxarballam maq-ire liiramamookko. Hamannamamookko, qishixxamamookko, odim elektiriik oaka, wo'oo, googoo, shufure uunjakkam bare m.k. annann annann ihaakkoo muuttuwwa maqire awwaaxx-itamoo. Olla'i xiasumarna akii'mm'i mine maseimminne. lahukkoka waammimminnee, baww-ukkoka hurbaatinne diinatinne tamimminne hara'mmantam hincixx qarmanuwwa.

7.3 Loaiimmina harammoo muta

- Ciilluww abooyy beyyina hinccoo olla'a moomoosima.

- annann annann ihaakkoo miailluwwa moomoosima.

7.4 Keenato

1. Oosol huno'o ki'nnuww olla'i mann summa weeshe?
2. Ki'nn olla'i manni ki'nni abarocoinne binka ammane edamamoo?
3. Ki'nn olla'inne maqirina awwaaxxitakkam luww mamaha?
4. Hegeeqq oili maqire ciilluww abooyy beyy waaroo ayye?

8. Ciilluww abooyy beyyo

8.1 Horoor sawwite

8.1.1 Ciilluww ixnuww abooyy beyyo maq'ill lellitamanes, liirammimm beyyo issita'a moq'illamo.

8.1.2 Ciilluww abooyy beyyo marimm heelechchii losanii heeookko.

8.1.3 Ciilluwwa abooyy beyyo marimma ill bax issamaa xigamookko.

8.2 Amaxxaa hincaachchaa

Ciilluww abooyy beyyo yamoo baxxanch losano losisaanch hincaallo'uuyy (kuuyy) ciilluww losamoo lxxuww abooyy beyy issammaa moosamoo isaa loophphaakkoo iitt garooisa isimina "ni ciilluww abooyy beyyo yita'a (yaa) hincaalla maare (hincaaoohaare) ciilluww annann ihaakkoo liiranch maceesamookko.

Ciilluww abooyy beyy k'innuww dantanne (umiranne) yoo ciilluww lellitamanes, liirantamanes seisam lossam maq'ill loaa'nn mine. Ni ciilluww abooyy beyy laqqakkamisam loboos waaramooyyo, loboos loss'nn mine mattamo. K'innuwwim lill'akkamaares lellinne seisam losimminne qorraall ikkakkamaare loboos mattam losa'nn mine mattakamo. Ni ciilluww abooyy beyy ooxxoronne k'innuww ciilluwwa losisaanii k'innuwwina hurbaata uwookeenii mull hara'mmato issamoo amoi fiittuwwa abooyyoo baxaanii odim ooxxiworo egaroo waarddiyy'wii heeunnoommo.

Ni ciilluww abooyy beyy woronne annann annann ihaakkoo awwaadoo uduoo baxaannaww yookko. Ookeenim losakkamanee lellakkam baxxancha losisaan uwii yoo baxxancha. hurbaata itakkam baxxancha. hurbaata gudisakkam baxxancha, shumeakkam baxxancha fayya'oo mina luxx hara'mmato uwwakkam baxxancha iins baxxancha M.K. Ee'sam afuurakkam xaqashshuww xarephpheszuww kitaaphph xarbuwwa, ashangulliittuww misilluww maxaafuww M.K. hundim iidantamo. Ni ooxxoronne annann annann fiittuww. goog agg wo'i hooa wixxaakkambarii, shurulle's lellakkamohii, winccoi, huqq minii shashall'i saaxinii masalaalii miizaanii (gaurisaanchii) kaamefi unturuullii baandirii. lell biirii M.K. siidamookko.

8.3 Losisimmina harammoo mutta

Ka baxxanch losanina ciilluww abooyy beyy hundammanem losano harammaanch mutt ihubikkina losisaancho (ch) ciilluwwa kulullaalla'a annannich baxxanchuwwa moosisim awwaadookko.

8.4 Keenato

1. Ciilluww lellitamohii lossam beyyo maha yakkamo?
2. Ka ciilluww abooyy beyyo wattakkamohi mes hiinch lasage?
3. Taa ciiliche (kaa ciilicho) iittitoo lelli hinkane?

9. Daafii (xiniinii) ege'llimma

9.1 Horoor sawwite

9.1.1 Ciilluww gamboo daafiins ixnuwwi horoore ege'llookko.

- Daafiins ixnuww horoore ege'llitam googuwa. (fuulo'o) laqqamo.
- Daafho xoox xombolosa qoosamookko.

9.2 Amaxxaa hincaachchs

Annann annann daaffuww hund ammanem afobikkina xansisukkisinne esdaffuwwins ni horoore ege'llimma xannona. Daaffuww minennem biiraannem qoocameena xanookko. Minenne qoocameena xanoodaaffuww giil shokkaa, elektriqqi dininaatoo, qorxaal qoraa-rinne amadanchaa, mutull luwwinne qasanchaa, shinsh wirii (huutta gaazinne) urussan-cbaa, M.K. Minii biiranne qoocamee xanoodaaffuww odim kaame'i daaf malaayam xeen (worjaam xeen) dirisi banqi sigii qidii wish ga'mnim hamash qasim xari liqichamim M.K. badwodoobane.

Ciilluwwa sbooyakkam beyyo waallummuyya mine daba liinummuyyis daafii ege'llimma tirdfiqqskka seers danaamisa la'immii lonnsimmi hasisookko. Ebeels tirafiqqi caak mare's (ijaaj) bes's f te'im tirafiqqi fooliis tamoo'imm googo murakka's higimm daafu sbesna (ddgisena) xanookko.

Kaame'i gooqq lambe'senne xulbe'e lellimii atoorarimii dafonne aagisco bikkina ege'llim hasisookko. Hundmanem ihukaare lokaaniya gudisakko'i.

Googinne taaks'im hasisookko. Googooma hinggummuyya qedda makka arinssa moo'-inna daafi besisa xassim hasisookko. Eehidim ni orachcho malaayam qiid aphiso bes'iss libbo eddechoba te'im shuraaba edde'imm hasisookko. Ihukaarem iibb yoo balla caraq eddechoba edde'imm doo'llamookko. Ed'isam mutur luwwinne lellimii kin hushimmi daafu esboobbikkins jora. Googonne hs'nummuyyo maalyaam (worjaam) xeen ga'nmuta'nn hsegegonne yoo minneawws aaginna. Ni horoore daafins gatisimmina hasisookk issim niimii sgeramookko. Istmat ammane odim hiriraa'o haww afoo'innii manni hawwoda'omii gaasakka'a (gaasakki'd) hegeegonne yoo manins la'isimm aqhoocman yookko.

9.3 Losisimina hars'mmo muuts

Tirafiqq daafinnes, xeeninne, wo'i aqqinne te'im dirisinnee giil shokkinnes M.K. afoo daaffuwwa moo'isoo misila te'im foto'uwwa moo'isimma.

9.4 Keenato

1. Giir afisoo xiniin hinkido'ane?
2. Googo mulleena illage (gaasima) ma'issim hasisookh?

3. Gooqalaabe'anne xulba'e lellim danamonih?
4. Qiixammane hinkido eddechcha edde'imm hasisoo?

Tom baxxanch Losano

10. Qaranch ayyaa'n balla

10.1 Koroor sawwite

10.1.1 Ciilluwwi eeharaar giichchina tutuww ikko'iseinnem ammo'inaatamo.

10.1.2 Qaranch ayyaa'n balla lonsituu'uuyya amma'n ogora qoossitamo.

10.2 Amaxxaa Hincaachcha

Caakkishaha: Qaranch ayyaa'n balla man qaramukk balla tiiro hane yimma.

Qaranch ayyaa'n balla lonsako'uuyya abaroosi, olla olla'i beshshuwwi qarii hundim eiidamookko. Ea ayyaanoominam hurbsatii aggi mulluwimm gudesna xanooko. Annan annan lallii oiilchchina annan annan liiranch (irifo'i) uwwamooko, qaranch ayyaana mine lonsimmi biira oiilluwwa abooyy beyyonnem hoffanninem lonsakkeena xanakkamo. Oogrim ixruw baxxanch loeisaanchchoc haramaanch losieaanchoc, esbaxxanch oiillawwimm m.k. eiidama beyyonne ihookko. Ihona bagaan ciilluw abooy beyyonne lonsakkam qaranch ayyoo'n gudish qeera'llimm hasisooyyo. Losisaancho lasano kannii woroon moo'amukisa gudiseena (hincaalleena) xantamo.

Kobi'llishina: Oosi abbisonne qaranch ayyaan lonsamukohi ki'nruww worii ayyette? eemolle qaranch ayyaana yimm qaramakko'i balla (ayyaamo), hiincho hiinchonne tiirimma yimma (lonsimmayimma). Eeisameh (eeisame)?

Qaranch dyyaana (niggaqqeka) lonsimmiyya beshshuww maqiree daabo'oo, keekaa (xee'oo daabo'oo) burtukaanaa karmeellaa iztoommo. Ee'isam shaabe'e qacaal agga angcomotte? hangame? qaranch ayyaan lonsamo balla maocur eddechcha edde'akkamo. Matmat olla'i manni qarmannim weeshama waarokko. Qaranch ayyaan lobakata liiransookko. Iesuwwimm liiransottee landsayyette. Lamim onthiincho qaranch ayyaan lonsamo keeno. Eebikkinam nes hundim hagainne inka matmat luwwa (luwwanwa)iseinoommo. Ee'isam oso? Ooyya - erane. Kaba gaasina sas haga'anne baxxama koll shaabe'ee daabo'oo gudinsoomo. Kollodim ansaadan inkoomo. Kaba oso hundim yomi'm haga'anne inka baxxummiyya lamekam qaranch soodo tii'loomo (lonsinoommo, gattako'i kee'mekam qaranch ayyaamo waaro xire ka'isam lonsinoommo hayya qaxall osoyita'a loeisaancho losano losiea lasage daroomam lamem oos qaranch ayyaana mateeyyoomanne lonsamoo'isa iesimminne oiilluw minenee oiilluwwa abooyy beyyonnem hasakkam giichch tutuww ihawu bikkina hasisoo mareeshshaa abooyya issakkamisa kurimiinsem higahaga'imnee mateeyyominne bax abardo uwwiminne beechchaa anchooma la'amoo'isa issitammo.

10.3 Losisimina hara'amaqmuuttuwa

- Ciilluwwi qaranch balla ki'ama foto mo'isimma.

- Qaranch ayyaa'n balla lonsoo ciilluwwan mat mat baxonne angedo'isa isisima.

10.4 Keenato

1. Ooso qaranch ayyaa'n ball liirenscoohane?
2. Taa oiila (ka oiila) ki ayyaa'n ball hinkayyaamo?
3. Ki'nnaww ayyaa'n ballina ma bitaa'akka'a?
4. Qaranch ayyaana tiitamanana te'im tiirohanina mayinoomo? (habyi liiranti to) er ayya'n ball ibona)

Tomoomat baxxanch losano

11. Duubb kaashsha

11.1 Horoor sawwite

- 11.1.1 Ciilluww duubb kaashsha amann'issama la'amookko.
- 11.1.2 Hixee haqqa abooyyimm hasan tiiro aagookko (garookko)

11.2 Amaxxaa hiraachcha

Meeri duubb kashshuwwa xee'aal bitinne bitaa'immi usheexaxx ammane duubb bax-akko'uyya kaashshuwwa atootim xansiisookko. Duubb kaashsha baxakka'a atootimm (afiaimm) lam ill awwaado aaidisookko. Luxxekk xee'alanne meerii bita'akam duubbk-ashsha turkamako'mn (aaha'nnam turkama ko'mmii) hoffqax luwwinne (diinatimne) siidookko.

La'mmek usheexaxx ammane awwaadoo baxo higaaimii higaa'ooror mishisookko. Eebi-klina ciilluww hoffomaninne oqoronne (mi'n hegeegonne) amnan annan duubb kaashsh-uwraa fiituwaa kasimminnee wo'o agisimminne duubb kaashsha abooyyimma losimm hasis-ookko. Duubb kaashshuwwika mat mato xingumta'mn qaare'ae shunkurutaa, dimnichchoo, kaarootaa, qayysiraa, fiito shaanaa, qoska'aa timatimaa, popayye'es burtukaanaa, loome'es, weasaa, muuzaa. kooka'aa woinne'ee shonkoora ka duubb kaashsha atootimmina haraar beyyii zeretti te'im bojj maadaabare'i ootii qoofarakam muutuwwii jajiarii akaaf wo'o agiimm muutaa m.k.

11.3 Losiimmina hara'mmo muutuwwa

- Annann amann duubb kaashsh zeretti (mishii bojjii)
- Ciilluwwa abooyyakkam beyyonnee oqoronne yoo kashshuwwa do'iaakka'a moo'isimma.

11.4 Keenato

1. Oqoronne duubb kaashsha li'iso ayyette?
2. Duubb kaashsha li'isimm ma'issoo?
3. Duubb kaashsha li'isimmina mamahi hasisoo?

1. Wixhurbaata

1.1 Horoor sawwite

1.1.1 Ciilluwwi annann annann wixhurbaata amanissa la'ookko.

1.1.2 Ichohi hurbaata annann annann wixhorbaatinne sarakamisa la'ookko.

1.2 Amaxxaa Hinsaachchaa

Ichohi hurbaata Gudieimmina hasisoo lobakat wix hurbaat yookko. Hurbaata orqob-
chi liininaa qoxxishshina hansoomo. Fayya'oom egeramoo er hurbaata siidiimminne
itim xaxumta'nette (siidiimminnette itimmam xanimminnete.

Hurbaat baxina mikmikiminaa taake'iminaa, lolliminaa geeriminaa, mooliminaa, kitaab-
bimminaa qanananimminaa a.k. hasisoochane. Hore'oomam mann hurbaat bee'e baxeenam
he'enam xanooyyo. Eebikkina mann hurbaata eiideena fayya'ominam qoxxa baxim hasisoo-
kko. Qoxxa barukaare itesna atoota te'im bita'a siidookko. Boqolli xaafe'i shumburi
sarat talbi faggajji gardaam aras ee'i gite'i baaqeeli kashar mishir saliiix goyya'i
m.k. wixhorbaatuwwa. Kanni haara kuraamuk wixhorbaatuwwa losisaan oilluwwina xaxumata
moo'iseena yakim hasisookko. Zeretuwwa oilluwwa abooyyakam beyyonne eiidamu bee'-
area oilluwwi mini eidameena xamu qaxa amaxaa waaro issakeena xanakkamo.

1.3.1 Losisimina hara'mmo munta (muntuwwa)

- Annan annan ihu wix hurbaata wixa'aka'a moo'isimma.
- Abbisonne eiidamo abuuks'nni hegeego te'im (qabale) minaaddphphi suuqa
te'im abbisonne eiiddmo ad'lliwix, hurbaaxx mine oilluwwa massakka'a
moo'ieimma.
- Ciilluwwi mini te'im hegeegii matmat wixhurbaata sebona issimma.

1.4 Keenato

1. Daabbo'ina iho wixhurbaat hinkeena.
2. Hubaat mahina awwaado? (wixhurbaat hinkeeno?)
3. Woxa sarimina awwaado huraaf hinkkeeno?
4. Hasisoo wixhurbaata itimina ma'isimm hasisoo?

La'imm loeano

2. Awwillo uwo beyyuwwa

2.1 Horoor sawwite

2.1.1 Ciilluwwa awwillo (awwi'lli hars'mmat) uwwamo oodoo'ika summaa da'naa
la'ookko.

2.1.2 Awwi'lli hars'mmato uwo oodo'onne hars mmato aa'imma la'ookko (losookko).

2.2 Amaxxaa hıncaachcha

Annan annan hara'mmatii awwili uwwamo odo'o'i yookko. Kobi'llishshina mat man-ohch xisochaare hara'mmato siido hospitaalins te'im akii'mm minisette. Eehidim sawwako'mn afo (waaro) daafinaa fayya'ooma hongina qay masqa luxhara'mmato uwwookko. Hegeeqqi corochohinaa gamaan hawwisulas fooliia hara'mmat hasisookko. Gi'lldeafina gi'lldaafo hooro awwil hasisoo hara'mmato uwwookko.

Eehidem minddabina awwillo'o'i uwwamo annan annan ihaakko minaaphphikii adi'lleki odo'uwwi yookko. Oobeyyawwim minadaphphi suuguuwa wo'o'llakam beyyuwwaa sili'mmi miruwwaa losixxi miruwwaa booxa miruwwaa caakka uwo miruwwaa boombo wo'o uwo minee xulbe'i lelli biiraa wixxix miruwwaa taakawilo uwo keanoo minaaphphi shu'mmi miruwwaa m.k. Kanni hanaan kuramu hara'mmatioo awwilo uwo beyyuwwa (ooduwwa) kuriminne (fintiminne) uwo hara'mmatinaa awwili bikkina ciilluwwinne a'llamininne kuriminne hawwefo ammane awwaxxameena xanoockko.

2.3 Losiimina hara'mmo muuta

- Hara'mmatioo awwilla uwo odoocika miaila te'im foto moo'isimma.
- Abbisomme siidamo awwillo uwo odo'uwwa do'isakka'a moo'isimma.

2.4 Keenato

1. Xisinocmaare hara'mmato siindoomo hanninsatta?
2. Fooliis hara'mmat hinkammame hasisoo?
3. As kitaabo asse'mmeana harrarimm hasisoo?
4. Sukaaraa saamunaa sooqidoo dafitaraa —m.k. hannia siindoomo?

Saxxi Losano

3. Mi'mni diinatee bi'i'ldiinatee

3.1 Horoor sawwite

3.1.1 Ciilluwwi mi'mni diinaxxekaa bi'i'll diinaxeka awwado la'ookko.

3.1.2 Janninam hasisoo abocyoato issimma losoockko.

3.2 Amaxxaa Hıncaachcha

Lobakat mi'mmekki bi'i'lli diinat xabitanne awwaado uwwookko. Kobi'llishshina saay ado uwwookko. Mirgo'ne abulakamo. Halliichchii baquchchii farashii gameela'iil iyyisiminaa sa'llimminaa awwaadoockko. Feldkiichch adoo maraa uwwookko. Antaba'i qunqee'ookko (qunqaa qaarookko) garebbii maara ado siindoomo. Edaaten bi'i'lli moochch mullgooginnee awwaadoockko. Bi'i'lli diinat (moochchi) uulla moogena waarok-keenina moo'imminne liirene awwaadoockko. Awwaado uwo bi'i'llmoochchi lobakata. Oomoochch lobakata fikamona lobakat doolle hee'ona doom biobe'isa egarim hasisookko. Kobi'llishshina hobbi qamar damaa goonaa baqo'll halli daane'i daageer gaalli saare'i kaaber-hoffigax bi'i'lli moochcha. Bi'i'lli moochchi uulla hanoote (amara).

Thubikkina uulli liininaa danina awwaadona hee'o docma egerimmi abooyiimmi hasisoo kko.

3.3 Loosimina hara'mmo marta

- Annan annan mi'nekaa bii'lli diinaxaka mieila barakka'a mooisimma.
- Hegeegonne yoo laro hoo'llakam beyyo ciilluwwa masakka'a moo'ieimma.

3.4 Keenato

1. Ado siindoomok hinkmi'm diinatinsse?
2. Haqqoronne hee'obee'i dinnaxaka mat matokolle
3. Abullimmina awwaado mi'nmi diinatuwwika summa kulle?
4. Antabaa'ii maha eiindoommo?

Soo'lli Loeano

4. Abuulli bar

4.1 Horoor sawwite

- 4.1.1 Ciilluwwi abul bar mat mixeel ihukiea qoesamookko.
- 4.1.2 Abul bar sanna egerakka'a barakkam bar ihukisa la'ookko.
- 4.1.3 Annan annan eannika summa la'ookko.

4.2 Amaxxaa Hincaachcha

Caakkishsha: Abul mat bar lacha (lachoha). Niullanne lobakat manni abullimminne garookko. Hurbaatii eddechchi abullimminne soodamookko yimmina iggisookko. Abuulli baro baxo manni abullaano yimminne la'amookko. Abuulli bar annan annan ammane baxamo baxo. Mat hiinchoone soor eanni yookko. Ixxuwwimfiittee billee qaraxoo hagayye yamama weshamookko. Fiittee yakkamok hagayyi hafachchi sholle'aaburbaat hamamo ammane. Bille yakkamok gogaallii eigaalli hafachch yoochane. Billi hafachchi iibballiihubikkina sholle'al eddechcha edde'nnoomo. Ehidem xeebesobikkina araq wo'o angoomoo. Qarax hagayyi gaassa ango sarri ihukuyya hagayyi odim worjaam xe'enni qiid yoo bikkina geejj eddechchi daatoii kaabortii hasieookko. Abuulli barimmi ka'ammame baxamookko.

Horoor horoor ihaakko abuulli bar muutuwwi kado'oo ganjaqaa kado woranaa corqqe'ee maaraashaa —m.k. iha abuulli bar woronne laro ho'llimmi aantaaba'a booillimmi diishsha ho'lli diiehsha ho'llimmi boonke'e ho'llimm eiidimookko (hee'okko). Bosisaancho loeano kanni ogoranne hincaalleena xantamo.

Kobi'llishsha: Oos harqoot mat abull baxo. Harqoot amman annan eanni woronne baxamookko. Ulla harqootakkamok lophphaahim hagayyennet hagayyi sigaalla qiidoohare ihubikkina tumbaa ede'im hasisookko. Bille odim iibbi yobikkina sholle'all eddech hasisookko. Abull baxo baxokeeno abullaano yinoommo. Abullaan iintoom wix hurbbata atooto keenoo ado uwo laro (niina) ho'llo manni ihubikkina iitinoomotte?

yimminne oiilluwwi abullachcha abullaane ka ill sawwite iitto'iaa iesimma xantamo.

4.3 Losisimina hara'mmo maatuwwa

- Abul baxo moo'iso misila moo'isimma.
- Abul beyyoo abulaan laro hollo beyyoo ooso massakka'a moo'isimma.

4.4 Keanato

1. Uulla abulo marmi mahayamamo?
2. Uulla abulimmi ma siidamo?
3. Uulla harqotakkan mutika summa weesho ayje?
4. Adoo maara hinkhorfiaindoommo?

Baxxanah Loaa'n Ontto

5. Faabriq baro

5.1 Horoor sawwite

- 5.1.1 Ciilluwwi abullimminse mulli bax yooisa la'ookko
- 5.1.2 Atootamu hurbaata faabrik awwaadina gudu atootanna dabaroisa la'amookko
- 5.1.3 Faabrik awwaado dabaro luwwa siidokkok abullinsette ihukisa la'amookko.

5.2 Amarraa hincachcha

Fabrik yimmi araq baxaan wixxa doolli mutinne hasisoo awwaadina iho stoota beyyoo. Faabriikii firo maatuwwi (muta) hundim siidomokkok abullinsette ihuk-uyya faabriikanne awwaadina bosisooisa dabaramaena illage nakkamu bee'i amarra faabrik woronne annan annan bax baxamookko. Kobi'llishina sukaa'll faabriika massi'-nunta'nn kolli baxaan shonkoo'l agads murukayyi mullkean muramu agada wixxaahamo. ha-tukeen annan annan stooxx faabrik mutinne baxookko mullkean odim stootamu sokaara magazeenanne aagisookko. Eehidem mull baxaan atoota iyyisimannee dillisimanno anga edamookko. Faabrik baxo danaamisa baxona hosubee'i maatuwwii baxina haaloo mutituwwii oakkii wo'i biincinne garaan hundim guda siidamim hasisookko. Sukaarii saamunii woraqatii annan annan hurbaatii eddachchi m.k. fabrikanne baxama firookko. Faabrikanne baxamoo mut hundim awwadonne boso maatuwwa.

5.3 Losisimina hara'mmo maatuwwa

- Hegeegonne faabrik yoocha ciilluwwa maasakka'a moo'isimma.
- Annan annan faabrik fotografuwwa te'im misila moo'isimma.

5.4 Keanato

1. Faabriik baxaan mayyama weeshamo?
2. Uullabaximmii larobe'llimmi faabriikinne (faabriikbaxinne) mat ihohon?
3. Sukaara atootakamo mahiinsette?
4. Laqqakam faabriikawika summa weeshakuyya ma atootamooaa aa'a killehe.

6. Dooma

6.1 Horoor sawwite

6.1.1 Ciilluwwi doom awwaado'isa la'ama abooyimma xanamookko.

6.1.2 Doom bii'lli moochchi hee'o beyyi ihukisa la'amookko.

6.2 Amaxxa hincasachcha

Isauwwi anginnem mutaa haraar uulla beesso haqqii hixi siidamo beyyi dooma yama weeshamookko. Mat mat ammame manni kaaschaare manni kaashshi dooma ihookko. Manni kaashshi doom kaasamookok xeen hoffa'atee buchchi beeddate beyyoom laxao xire. doom moochch hee'o beyyo. Odim doom lobakata awwaadchane. Oohim wo'i diris buchcha maasana(aansheena) horookko. Hegeegonne hanaam hafachch hee'oisaa bii'lli moochina dakkite ihookko. Mire baxiginaa, mi'n wo'lli mutina hara'mmookko. Moochch fikkaaninam makki beyyo. Hegeeginam aallo uwookko. Eebikkinam shokkiinse egerimmaa hasi-soobeeisinne murimma urimmaa bachchimma utelisiimmaa maramu beyyonne mullu ka kaasi-maa bojja liisiimmaa ammame ammame hundim dooma kaasiimaa abooyimma.

6.3 Loosisimina hara'mmo mautturwa

- Doomika amman annan misila te'im foto'o moo'isimma.

- Ciilluwwa hegeegonne doom yoolah do'isakka'a mooisimma gaassakka'a mat mat daafa eebomoochch hee'isa qoosimm hasisookko.

6.4 Keenato

1. Doom mahina awwaado?

2. Dooma hasisoo'isa abooyinumm bes'a ma hawwi waaro (afoo)

3. Dooma abooyimina hinkido yakite issiam hssisoo?

4. Doom haqqinne barantam mi'n mautturwika lamo killehe?

Lama'l Losano

7. Wo'o

7.1 Horoor sawwite

7.1.1 Ciilluwwi wo'i hasisocharoomsa awwaadoisa la'amookko.

7.1.2 Amman annan wo'i yoo'isa la'ookko.

7.2 Amaxxa Hincasachcha

Wo'i foraan luwwi hundinam lobakata hasisochane. Diinatim mutaanim wo'i bee'e hee'ameena xanamooyyo. Wo'i qocco uullika (ala'mmeka) lophphokollo s'oo (ambo) daado luwwa. Thona bagaan wo'i hundim awwaado hosooyyo wo'i agimminaa hurbaata sarminaa kaasakko'i luwwinaa haqqinaa - hixinaa orachcho aanshaqqimminaa eddechcha

aanahiminaan boche'inne dabarakka'a wirakka wirinaa malasye wweenaa -- m.k. hasisookko (eedo awwaadonne hosookko). Wo'o boonbii bu'ii daajjii barii eehidem mull beyyi siindoommo. Ihona bagaan wo'o agginaa annan annan awwaadonne hoeinseena illage hufaa'na hoffi ammanina eigisimm hasisookko.

7.3 Keenato

1. Wo'i mamahina awwaado?
2. Ballanne hinkaa'n wo'o aggakamo?
3. Wo'i beeta'n mahawwi afoo? (wobee'im mahawwo afisoo?)
4. Horbaata ittakka'a lasage wo'o aggakamonih?

Sadeenti Lasano

8. Edanch fuulo'o

8.1 Horoor sawwite

8.1.1 Ciilluww annan annan edanch fuulo'o (fuulo'owwa) la'amookko

8.1.2 Edanch fuulo'uwwinne awwaaxxirma losamookko.

8.2 Amaxxa Hincaachcha

Manni sawwixx gabalanne hincamo googuwwi edlanch fuulo'uwwa (fuulo'o) yamaamookko. Manni mull beyyonne te'im ullanne (qee'llonne) he'oghee'amo qarmaninne te'im manninne (malaan) sawwitinne edamo horoor horoor fuulo'uwwi as kitaabaa gaazeexaa silkaa radoonaa telegramaa telefoan -- m.k. noo.

Edanch fuulo'i l'inchisa iha manna eddmsimminne sawwite daba'llamamoo'isaa ixxuwwina ixxuwwim losamamoo'iss lachohi erisa afona hars'ammookko.

Kannã hanaan kuramu edanch fuulo'uwwa uulli qaxii (dinbaarii) duunii haraar wo'i ii dambaalii -- m.k. hooroo'n ill quluxamamu keenomihukko qee'llamamu manna edamsookko.

8.3 Losieimina hars'mmo muuttowwa

Kannã hanaan kuramu edanch fuulo'uwwi mahim siidamo bee'i beyyonnee hegesgonne as kitaabaa gaazeexaa radoona m.k. ciilluwwina moo'isimm xansisookko.

- Edanch fuulo'uwwi misiluwwaa foto'uwwa awwaaxximm xansisookko.

8.4 Keenato

1. Manni lonas awwaaxxo edanch fuulo'o hinklabo (hinkane)?
2. Qaqisoo edanch fuulo'i hinkane?
3. Shone'enne hee'o ki'n qarmanchinne qaqisonne edamtakeena hinkido edanch fuulo'o do'llitakamo.
4. Mataantenne hundbeyyonnem zeena'i te'im mull prograama macceesakkamo hink edanch fuulo'inne.

9. Taak luwwuwa

9.1 Horoor sawwite

9.1.1 Ciilluwi manna beyyi beyyo dabaramsoo taakiishluwa la'amoocko.

9.1.2 Lobakat ammane masso'n qaqisonne afisoo taakluwa (luwwuwa) annan isamoocko (annann isim la'amoocko).

9.2 Amarraa hincaachcha

Manni annan annan quruwinne beyyi beyyo daba'lla momoocko Daba'lamo beyyim abis te'im qse'lli ihamesna xanamoo. Abbis beyyo lokkinem afakesna xanakamo. Qee'l beyyuwa qse'lami qaxinnam annan annan taakluwwinne (dabalanch fuulo'uwwinne) afakamo. Lophphahim la'awto'i taakihii iyyishshi kesn gammaamaa farashshoo baquchchoo gaameelo'aa kaame' markabaa jalba'aa arophilaana.

Kobi'llishshina ni uullanne araq manni taakeimminaa iyyisimminaa gammamaa kaame'se awaxxamoo. Arophilaan qaqisobikkina hasko'i beyyo gundamane afakesna xanakamo. Ihons bagaan miqakam diinat mullkeeninne moo'akamaare lophphoohane. Ihuk-aarem gammaminen ihukko kaame'inne afakeena xanakam bee'i beyyo hudannem lophphaa. awwaadookko. Ihona bagaan arophilaan gagabiso baxuwina ayyi taakluwinsem do'lla-moohane. Hasako'i beyyo qaqiso afimminaa ammanee malaayye idiidimina haareschch beyyo te'im uulla daddeesimminaa ee'isam muli uli manni heechisaa qaanga m.k. la'imminaa awwaadookko.

9.3 Losisimina hars'mmo mutuuwa

- Taakihaa iyyish luwa foto'onne te'im misilanne moo'isimma.
- Ciilluwa gammam yoo beyyo massakka's moo'isimma.
- Kaame'ii baaburii arophe'i yoo beyyo masaakka's moo'isimma.

9.4 Kesnato

1. Ciilluwi abooyakam beyyo mahinne dabalantakamo?
2. Ciilluwi sbooy beyyo dabalamoo ayye?
3. Waa'i imaan baaroo taakihii iyyishi luwi hinkane?
4. Qaqisimminaa laaphimina kaame'i dabalanchiinsii baqulli dabalano-hins hunk s'illo?

10. Maxaafa

10.1 Horoor sawwit

10.1.1 Ciilluww maxaaf awaado la'amoo'isaa iittim tiiro aago'ias issoocko.

10.1.2 Ciilluwwika qanaanin maxano ki'isansoocko.

Maraaf hango'i beshichcho yamamookko.

Maraaf ni uullanne (hegesgonnee) qee'lonne yoo marri beechisaa qaanga lanqona haraamookko. Maraafinne lachohii sawwit hararukuuuyy marookko. Manikam sawwite hof qaxanaa lanqoosmo. Issuwwim niikka la'amookko. Maraaf lachoh bu'i ihubikkina lobakata awwaadhara, Niina hundinam oiilluwwa abooyyakam beyyonnee usheerrax ammane ni minenne maraafa qanaanim losan hee'im hasisookko. Maraaf lachina gooca. Lachadim gamaan game'geena xanabee'ihikkina ayyi ammanem diinatinne hitakkeena xanakam bee'i xee'al usha. Eebikkina araq luwwa losimina la'immi hundammanem maraafs qanaannona maraafa hoogukki horoore haareechisookko sawwitem harasookkoo muscusookko. Eebikkina oso maraafa qananimma xanim hasisookko.

Losisaancho ka losano hincaa'lluuyya oiilluwwa ama'nnisesnaa qoossiseena xano fuulo'onne maraafikaa qananaxxeka awwaado kurim hasisookkisaa losameena xanamo gudisim hasisubeeares tiiro gudisdukkisaa losamesna xanamo beyyo afanakkisaa qoossimimmi la'mm hiinoh beeddichanne qananaxxi illaqqi gudishuwwa axisimmi hasisookko Eebikkinam maraafido fooqaa'immi misilluwwa xuxxa mo'immi fidalluwwa qoocinne ammanniseena hawenina.

Qananatina gudim illag ihukki bikkina hasisoo har 'mmato issimmi hasisookko.

10.3 Losisimina hars'mmo muttuwwa

- Annan annan maraaffuwwa moo'isimma.
- Abbie beyyonne maraaffuwwi ain yochaare massakka'a moo'isimminne qananax iitto (issuwwika)ki'iso issimma.
- Maraafa qanaana'oo marrik wisila te'im fotograafa moo'issimma.

10.4 Keenato

1. Maraafa qananimma iitto dyye?
2. Ka maraafika summa qanaana kuro(kuta mok)ayyette? (mat maraafa moo'isimminne)
3. Lachch mahii siidamo?
4. Lachcha siidimina mahi issimmi hasisoo?

Tomomat Losano

11. Daadeeshsha

11.1 Horoor sawwite

- 11.1.1 Ciillaww hegesgo inkiinimma losamookko.
- 11.1.2 Hegesqqi qoocanne malalamookko.
- 11.1.3 Moo'imminaa saarayyimma gudookko.
- 11.2 Amarraa hincachcha

Ree'noom beyyite'im lonsommi beyyi qes'llinne siidamo mannaa diinata haqqa

hixee aganni beyyo ma'alla mo'mumta'n daadeessaamo yimma.

Daadeensa moo'immine diinates haqqa hixee nullkeenom moo'nnoomo. Ooksenim hurbaata wixxakam beyyi angbar beyyi losa'n minnewwi oiilluwa abooyyakam beyyuwwi usheexxaka'a ammane higisakan beyyi, maat wixxu beyyi (dissamubeyyi) xulbe'i biir booska'i minnewwi silkminnewwi — m.k. hundim. Daadessakkam (do'akka) ammane haareech beyyuwwi siidamookka. Daadeeshsh beyyonne haqquww moochchii manni hes'ooisii — wococisii itoo'isii baxoo'isii— moo'amookko.

Do'akka'a moo'immi horoore haaree chisookko. Haareech horoo'l sawwit uulla moo'nonaa lanqona issookko. Uulla mochina malloom ammane gonoonaa gooqqii caamma'aa (kophe'ee)daato'oo (janxilaa) kaabortaa dunkaanaa daabo'oo wo'oo annan annan hurbaata amadiim hasisookko. Marakam beyyi lokkina qse'lli ihulah taakluwwi gudim hasisookko.

11.3 Losisimina har 'mmo maattuwa

- Daadeeshshik annan annan fotograaffuwa misilluwa moo'isimma.
- Ciilluwa abooyyakam-beyyo daadeesimma.
- Abbisonne siidamo bax miruwa amaxamuk beyyuwa ciilluwa massakka'a moo'isimma.

11.4 Keenato

1. Daadeeshsha mareena dyi haso?
2. Daadeeshsh mahina arwaado?
3. Daadeeshsha mallumnyya maha amadiim hasisoo?